

İSPANYA ÇALIŞMA ZİYARETİ RAPORU

14 – 20 Aralık 2014

İSPANYA

ÇALIŞMA ZİYARETİ RAPORU

14-20 Aralık 2014

Hazırlayan

Ali KOÇ DİFB Uzmanı	Emine ARSLAN DİFB Başkanı
-------------------------------	-------------------------------------

İÇİNDEKİLER

4	1. PROGRAM KATILIMCILARI
4	2. İSPANYA ÇALIŞMA ZİYARETİNİN AMACI
5	3. İSPANYA HAKKINDA GENEL BİLGİLER
7	3.1. Endülüs Bölgesi
8	4. TÜRKİYE-İSPANYA İKİLİ İLİŞKİLERİ
8	4.1. Türkiye-İspanya Dış Ticareti
10	4.2. Türkiye'nin Endülüs Bölgesi ile Dış Ticareti
10	5. PROGRAMIN İCRASI
10	5.1. Madrid Kalkınma Ajansı (Madrid Emprende) Ziyareti
11	5.2. Zaragoza Lojistik Merkezi (PLAZA) Ziyareti
12	5.3. Torresol Enerji Firması Ziyareti
13	5.4. Endülüs İhracatı Geliştirme Ajansı (EXTENDA) Ziyareti
13	5.5. ABENGOA Güneş Enerji Santrali Ziyareti
14	6. GENEL DEĞERLENDİRME
15	KAYNAKÇA

İSPANYA ÇALIŞMA ZİYARETİ PROGRAMI

Çalışma ziyareti, 14-20 Aralık 2014 tarihlerinde gerçekleştirilmiş olup programın akışı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Program Akışı

14.12.2014 - Pazar
13.20: İstanbul'dan Madrid'e Hareket
16.25: Lokal saat ile Madrid'e Varış
15.12.2014 - Pazartesi
10.30: Madrid Şehir Turu
13.00: Madrid Büyükelçiliği Yemek Daveti
16.12.2014 - Salı
10.00: Madrid Kalkınma Ajansı (Madrid Emprrende) Ziyareti
13.00: Zaragoza'ya Hareket
15.30: Zaragoza Lojistik Merkezi (Plataforma Logistica Zaragoza) Ziyareti
17.12.2014 - Çarşamba
09.00: Sevilla'ya Hareket
15.00: TORRESOL Enerji Firması Ziyareti
18.12.2014 - Perşembe
09.00: Endülüs İhracatı Geliştirme Ajansı (EXTENDA) Ziyareti
11.00: ABENGOA Güneş Enerji Santrali Ziyareti
19.12.2014 - Cuma
09.00: Serbest Zaman
20.12.2014 - Cumartesi
14.05: Malaga'dan İstanbul'a Hareket

1. PROGRAM KATILIMCILARI

İspanya çalışma ziyareti programına, Karacadağ Kalkınma Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı Diyarbakır Valisi Sayın Hüseyin AKSOY Başkanlığında; 13 kişiden oluşan heyet katılım sağlamıştır. Çalışma ziyareti programı süresince Karacadağ Kalkınm Ajansı heyetine; bir rehber-tercüman ve bir firma yetkilisi eşlik etmiştir.

Tablo 2: İspanya Çalışma Ziyareti Katılımcıları

Yönetim Kurulu		
Adı Soyadı	Görevi	Unvanı
Sn. Hüseyin AKSOY	Yönetim Kurulu Başkanı	Diyarbakır Valisi
Sn. İzzettin KÜÇÜK	Yönetim Kurulu Başkan V.	Şanlıurfa Valisi
Sn. Frat ANLI	Yönetim Kurulu Üyesi V.	Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkan V.
Sn. Nihat KILIÇ	Yönetim Kurulu Üyesi V.	Şanlıurfa Büyükşehir Belediye Başkan V.
Sn. Ahmet SAYAR	Yönetim Kurulu Üyesi	Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı
Sn. Eyyüp Sabri ERTEKİN	Yönetim Kurulu Üyesi	Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı
Sn. Mehmet KAYA	Kalkınma Kurulu Başkanı	Şanlıurfa Ticaret Borsası Başkanı
Genel Sekreterlik		
Adı Soyadı	Görevi	Birimi
Dr. İlhan KARAKOYUN	Genel Sekreter	Genel Sekreterlik
Emine ARSLAN	Birim Başkanı	Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi
Ali KOÇ	Uzman	Dış İlişkiler ve Fonlar Birimi
Bedri YAY	Uzman	İzleme ve Değerlendirme Birimi
Mehmet OĞUL	Uzman	İzleme ve Değerlendirme Birimi
Ahmet KAYA	Muhasebe Sorumlusu	Destek Birimi

2. İSPANYA ÇALIŞMA ZİYARETİNİN AMACI

Dünyada giderek önemli bir konuma sahip olmaya başlayan yenilenebilir enerji ülkemiz için de büyük önem arz etmektedir. Bu hususta TRC2 bölgesi uzun güneşlenme süresi ile güneş enerjisi alanında büyük bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin verimli bir şekilde değerlendirilebilmesi hem ülkemize hem de TRC2 bölgesine çok büyük katkı sağlayacaktır. Ayrıca bölgenin Orta Doğu'ya açılan bir kapı görevi görmesi ve bu nedenle önemli bir stratejik konumda bulunması bölgede lojistik sektöründe de ön plana çıkarmaktadır.

Bu kapsamda çalışma ziyareti ile, Karacadağ Kalkınma Ajansı olarak, **14-20 Aralık 2014** tarihleri arasında İspanya ile gerçekleştirilebilecek olası işbirliği alanlarını belirlemek; ayrıca, bölgemiz açısından öne çıkan yenilenebilir enerji ve lojistik sektörleri ile ilgili bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmak, kalkınma alanında faaliyet gösteren kurum/kuruluşlar ile iletişime geçmek, fikir alışverişinde bulunmak, ilgili aktörlerin deneyimlerinden faydalanmak ve İspanya'nın ekonomik ve sosyal yapısı hakkında bilgi almak amacıyla İspanya'ya çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir.

3. İSPANYA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Resmi adı İspanya Krallığı (Reino de Espana) olan İspanya, Avrupa Birliği'nin ve Batı Avrupa'nın Fransa'dan sonra en büyük ikinci ülkesi olarak Avrupa kıtasının güneybatısında bulunan İber Yarımadası'nda yer almaktadır. Bu yarımadanın dışında Akdeniz'deki Balear Adaları, Afrika'nın kuzeyindeki Ceuta ve Melilla şehirleri ve Atlantik Okyanusu'ndaki Kanarya Adaları da İspanya ulusal sınırları içindedir. İspanya batıda yine İber Yarımadası'nda bulunan Portekiz, kuzeyde Fransa ve güneyde Birleşik Krallık'a bağlı Cebelitarık ile komşudur. Yüz ölçümü 505.370 km² ve nüfusu 47.737.941 kişi olan İspanya'nın başlıca şehirleri; Madrid (başkent), Barcelona, Valensiya, Sevilla, Zaragoza, ve Malaga'dır.

İspanya Anayasal Parlamenter Monarşi ile yönetilmektedir. Yasama, Temsilciler Meclisi (Congreso de los Diputados) ve Senato (Senado) olmak üzere İki Kamaralı Ulusal Meclis (Cortes Generales)'ten oluşmaktadır. Yürütme Başbakan ve Bakanlar Kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir. Ülke; kentler, eyaletler ve özerk bölgelere ayrılmıştır. İspanya'da idari açıdan 17 özerk bölge (Endülüs, Aragon, Asturya, Kastilya-La Mancha, Valensiya, Extremadura, Galiçya, Rioja, Madrid, Murcia, Navarra, Balear Adaları, Bask Ülkesi, Kanarya Adaları, Kantabriya, Kastilya ve Leon ve Katalunya) ile Kuzey Afrika kıyısında 2 özerk şehir (Ceuta ve Melilla) bulunmaktadır. Yedi özerk bölgenin her biri (Asturias, Balearic Adaları, Cantabria, La Rioja, Madrid, Murcia ve Navarre) aynı zamanda bir ildir. Her özerk bölge kendi yasalarını uygular. Devlet bunları tanımının yanı sıra kendi yasal düzenlemesinin bir parçası olarak korumaktadır.

İspanya nüfusu Akdeniz ve kuzey halklarından oluşmaktadır. Nüfusun % 94'ü Katolik'tir. Ülke genelindeki resmi dil İspanyolca (Kastilyano)'dır. Ancak Katalanca, Baskça ve Galiçyaca da özerk bölgelerde (Katalonya, Bask Bölgesi, Galiçya, Valensiya, Navarra ve Balear Adaları) resmi dil olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte Valensiya Bölgesi'nde Katalanca'nın bir Bask lehçesi olan Valensiyaca konuşulmaktadır. Ülkeye yönelik göçler İspanya'nın nüfus profilini hızla değiştirmektedir. Nüfusun % 49'u erkek ve % 51'i kadındır. Nüfus ülke içinde eşit olmayan bir şekilde dağılır, büyük şehirlerde ve kıyı şeridinde yoğunlaşmıştır. Nüfusun % 79'u şehirlerde yaşamaktadır. İspanya, Batı Avrupa'nın en geniş arazili ve en düşük nüfus yoğunluğuna sahip ülkelerinden biridir. Ülkenin genel nüfus yoğunluğu, kilometrekareye 93 kişi düzeyindedir. Madrid ülkede nüfusun en yoğun olduğu yerdir.

2013 yılında 1.389 trilyon Amerikan doları GSYİH ile İspanya dünya sıralamasında 15. sırada, Avrupa'da ise 5. sırada yer almaktadır. İspanya 2013 yılında -% 1,3 büyüme gerçekleştirerek dünya sıralamasında 207. sırada yer almıştır. İspanyada kişi başına düşen milli gelir ise 2013 yılında 30.100 dolardır. Enflasyon oranı ise 2013 yılında % 1,8 olarak gerçekleşmiştir. Diğer Batı Avrupa ülkeleri gibi İspanya'nın ekonomisi de 2. Dünya Savaşı'nın ardından bir dönüşüm sürecine girmiş, bu süreçte tarım sektörünün önemi azalırken hizmetler sektörünün önemi giderek artmış ve bu sektör ekonominin hakim sektörü haline gelmiştir. Nitekim 2013 yılı itibarıyla tarım sektörü GSYİH'nin sadece % 3,2'sini oluştururken hizmetler sektörünün payı % 71'e kadar yükselmiştir. Perakendecilik, turizm, bankacılık ve telekomünikasyon sektörleri ekonomik faaliyetin en önemli unsurlarındandır. Diğer taraftan GSYİH'nin % 25,7'lik kısmını oluşturan sanayi sektörü ekonomideki önemini korumaktadır. 23.2 milyon işgücüne sahip olan İspanya'da 2013 yılında işsizlik oranı % 26,3'tür. Erkek işsizliği % 25,6; kadın işsizliği % 26,67 olarak kaydedilmiştir. Çalışanların % 63,4'ü hizmetler, % 11,37'si sanayi, % 5,89'u inşaat ve % 4,36'sı tarım sektöründe istihdam edilmiştir.

İspanya tarım sektöründeki verim birçok Avrupa ülkesine göre daha düşük düzeydedir. İspanya'da ılıman Akdeniz iklimine ait bitki türlerinin yanı sıra bazı tropik türler de yetiştirilmektedir. Yaş meyve ve sebze sektöründe verim yüksek olup toplam tarımsal üretimin % 30'unu oluşturmaktadır. Başta narenciye olmak üzere hemen her tür meyve ve sebzenin üretildiği İspanya'da üzüm bağları ve zeytinlikler de üretim miktarı ve kapladıkları alan bakımından tarımsal üretimde önemli pay sahibidir. İspanya şarap, zeytinyağı, meyve ve sebze önemli bir üreticidir. Seracılık sektörü çok gelişmiştir. Ülkenin iklimi genel olarak modern ve

sulu bahçe tarımına elverişlidir. Diğer taraftan ülke içi balık tüketiminin yüksek olmasına ve limanlarının elverişliliğine bağlı olarak balıkçılık filosu ve ilgili sanayi de çok gelişmiştir.

İspanya dünyanın üçüncü büyük şarap ve en büyük zeytinyağı üreticisidir. Üreticiler kaliteli üretim ve gelişmiş pazarlama teknikleri sayesinde rekabetçi konumlarını güçlendirmektedir. Öte yandan tahıl, şeker pancarı gibi ürünlerde üreticiler ithalat baskısı altında kalmaktadır. Sektörün toplam gelirlerinin yaklaşık dörtte birini oluşturan AB desteklerine rağmen zaman zaman tarımda çeşitli krizler meydana gelmektedir.

Hayvancılık toplam tarımsal üretim değerinin % 50'sini oluşturmaktadır. Sektör, et işleme sanayi ile bağlantılı güçlü bir yapıya sahiptir. Süt ve et sığırı yetiştiriciliği hayvancılıkta önemli alt sektörlerden birisidir. Özellikle domuz yetiştiriciliğinde dünyada önde gelen ülkelerden birisidir. AB içinde domuz sayısı bakımından Almanya'dan sonra ikinci sırada gelmektedir.

İspanya, Avrupa'nın en büyük balıkçılık filosuna sahiptir (Avrupa Birliği'nin toplam balık avlanmasının % 16'sını oluşturmaktadır). Balıkçılık sektörü, yaklaşık 60 bin balıkçıya ve 375 bin ilgili sektör çalışanına iş imkanı sağlamaktadır. Ülke bu yüksek kapasitesine rağmen, iç tüketimin çok yüksek olmasına bağlı olarak bu alanda net ithalatçıdır (kişi başına yıllık 40 kg. balık tüketimiyle Japonya'dan sonra dünyadaki en büyük ikincidir).

İspanya sanayisinin merkezi, geleneksel olarak, metalurji sanayisinin geliştiği Bask ile endüstriyel gelişime öncü olan tekstil sektörünün geliştiği Katalonya bölgeleri olmuştur. Bask'ın, giderek önemini yitiren bazı sektörlerle bağımlı kalarak yakın zamana kadar ekonomiye dinamizm katmakta başarısız olmasına rağmen bu alanlar halen ülke geleneksel sanayisinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Sanayi sektörü halen hizmetler sektörünün sadece 1/3'ü büyüklüğünde olmakla beraber, Repsol, Endesa, Iberdrola gibi ciro bakımından ülkenin en büyük firmalarının çoğu halen bu sektörde faaliyet göstermektedir. Sanayi içinde en önemli sektörler enerji üretimi, petrol ve kimyasallar, taşıtlar ve gıda işlemedir.

Otomotiv sektörünün çok güçlü olduğu İspanya, Avrupa'nın üçüncü, dünyanın da yedinci en büyük otomobil üreticisidir. Ancak sektördeki büyük firmaların hiçbiri İspanyollara ait değildir. 2001 yılından sonra sanayi üretiminin artışı negatif seyir almaya başlamış ve bu durum sektörde istihdamın azalmasına neden olmuştur. Ülkedeki önemli diğer imalat sanayi sektörleri ise gıda, içecek ve tütün, kimyasal maddeler, kağıt, tekstil ve hazır giyimdir. Diğer taraftan imalat sanayine yönelen yabancı yatırımlarda da son yıllarda azalma görülmektedir. Asya pazarlarının gelişmesi ve AB'nin doğuya doğru genişlemesi yabancı yatırımcılar için ülkenin cazibesini azaltan faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

İspanya önemli petrol ve gaz kaynaklarına sahip olmamakla birlikte Batı Avrupa'nın mineral doğal kaynaklar açısından en zengin ülkesi konumundadır. Demir-dışı ve kıymetli metal üretiminde Avrupa'nın en önemli üreticisidir. 100'e yakın mineral ve maden rezervinin bulunduğu İspanya bunlardan 18'inde önemli miktarda üretim yapmaktadır. Bu metal ve mineraller; bakır, altın, demir, kurşun, çinko, alüminyum, magnezyum, cıva, potasyum, flor, bentonit, kükürt, deniz ve kaya tuzu, kalay, kireçtaşı, tungsten ve kuvarstır. Ülkenin kömür madenleri ve demir cevheri yatakları kuzeyde (Asturya, Kantabriya ve Bask), önemli cıva rezervleri güneybatıda Almaden yakınlarında ve bakır ve kurşun yatakları da Andaluçya'da bulunmaktadır. Asturya'daki altın madeni Avrupa'daki en büyük altın madenlerinden biridir. İspanya aynı zamanda granit ve mermerde dünyanın önde gelen üreticilerinden biridir. Üretim talebin kat kat üzerinde olduğundan ihracatı da yapılmaktadır.

İspanya, petrol ve doğal gaz ihtiyacının % 99'u ve kömür ihtiyacının % 70'i için ithalata bağımlı bir ülkedir. Diğer taraftan, enerjinin daha etkin kullanımının sağlanması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Rüzgardan yararlanarak enerji üretiminin yapıldığı parkların sayısı son yıllarda hızla artmış, ülke bu açıdan Avrupa'nın önde gelen enerji üreticileri arasında Almanya'dan sonra ikinci sırayı almıştır. Dünya sıralamasında ise ABD başta olmak üzere Almanya'dan sonra üçüncü sırada yer almaktadır.

Turizm sektörü İspanya için önemli sektörlerden biridir. Turizm Araştırmaları Enstitüsü (Instituto de Estudios Turísticos) verilerine göre 2013 yılı itibarıyla ülkeye 60,7 milyon turist girişi gerçekleşmiş olup turizm gelirleri toplamı 59,1 milyar Avroya ulaşmıştır. İspanya gelen turist sayısı bakımından Fransa'nın ardından dünya ikincisi ve turizm gelirleri bakımından da ABD ve İtalya'nın ardından dünya üçüncüsü olmuştur.

İspanya'daki toplam karayolu ağı 667.391 km olup bunun 539.211 km'si şehirlerarası ve 128.180 km'si şehir içi karayoludur. İberya yarımadasını Hollanda ve İtalya arasındaki Avrupa'nın en önemli karayolu taşımacılığını rotasına bağlamaktadır. İspanya'daki otoyollar da yaklaşık 14.000 km'lik uzunluklarıyla dünyadaki en geniş otoyol ağlarından biri olup yolların etkinliğini arttırmak amacıyla çalışmalar devam etmektedir. Devlet yatırım paketi, kapsamlı otoyol ve bölünmüş yol ağının herkesin ulaşabileceği şekilde, yani nüfusun % 94'ünün yüksek kapasiteli taşıt yolundan 30 kilometreden fazla uzak kalmayacağı şekilde yaygınlaştırılması yönündedir. İspanya aynı zamanda ileri derecede geliştirilmiş bir iletişim ağına sahiptir. İletişim neredeyse bütün ülkeyi kapsayan 64.000 km'lik fiber optik kablo ağı ile sağlanmaktadır. Aynı zamanda dünyanın en büyük denizaltı kablo ağı ve 5 kıtaya erişim sağlayabilen uydu bağlantısına sahiptir.

İspanya yabancı sermayenin yöneldiği önemli ülkeler arasına girmeyi başarmış bulunmaktadır. İspanya'nın geniş iç piyasası, ihracat imkanı ve büyüme potansiyeli sayesinde birçok yabancı yatırımcı yatırım için İspanya'yı tercih etmiştir. İspanya'daki yabancı yatırımlar incelendiğinde, yabancı yatırımların geçen 25 sene içerisinde İspanyol ekonomisinin modernleşmesinde büyük rol oynadığı görülmektedir. UNCTAD (United Nations Conference for Trade and Development) verilerine göre, İspanya 2013 yılında 39 milyar dolar net yatırım çekmiştir. İspanya dünyada yabancı sermayenin en çok yöneldiği 9. ülkedir. İspanya'ya yapılan yatırımların yarısından fazlası İngiltere, Hollanda, Lüksemburg, Fransa ve Portekiz tarafından gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan, İspanya'nın yurtdışında yaptığı yatırımların artmasına bağlı olarak son yıllarda ülkeden sermaye çıkışında ciddi bir artış görülmektedir. Bunun büyük kısmını, Latin Amerika ülkelerine yapılan yatırımlar oluşturmaktadır. Nitekim İspanya'nın bu ülkelere yaptığı yatırımlar rekor bir düzeye ulaşmış; İspanya, ABD'nin de önüne geçerek bu bölgenin en büyük dış yatırımcısı haline gelmiştir. İspanyol yatırımlarının yöneldiği ikinci büyük hedef OECD ülkeleridir. Özellikle ABD ve Kanada İspanyol yatırımlarının yöneldiği en önemli ülkelerin başında gelmektedir.

İspanya 2013 yılında 458 milyar dolar ihracat gerçekleştirerek dünya sıralamasında 13. sırada yer almıştır. Makine, motorlu araçlar, gıda, ilaçlar ve diğer tüketim malları İspanya'nın ihracatındaki başlıca ürünlerdir. 2013 yılında Fransa (% 16,2), Almanya (% 10,1), Portekiz (% 7,5), İtalya (% 7,1), İngiltere (% 6,5), ABD (% 3,7), Hollanda (% 2,9), Belçika (% 2,6), Fas (% 2,4) ve Türkiye (% 2,1) İspanya'nın ihracatta ilk 10 ortağı arasında yer almaktadır. İspanya 2013 yılında 431 milyar dolar ithalat gerçekleştirerek dünya sıralamasında 14. sırada yer almıştır. Makine ve ekipmanlar, yakıtlar, kimyasallar, yarı mamul ürünler, tıbbi ölçme ve kontrol aletleri, gıda maddeleri ve tüketim malları İspanya'nın ithalatındaki başlıca ürünlerdir. 2013 yılında Almanya (% 11,1), Fransa (% 10,9), ÇHC (% 6,9), İtalya (% 5,8), ABD (% 4,1), Hollanda (% 3,9), İngiltere (% 3,9), Portekiz (% 3,9), Cezayir (% 3,7) ve Rusya Federasyonu (% 3,7) İspanya'nın ithalatta ilk 10 ortağı arasında yer almaktadır. Türkiye ise bu sıralamada % 1,5'lik payla 15. sırada yer almaktadır.

3.1. Endülüs Bölgesi

Endülüs, İber yarımadasında, Akdeniz kıyılarından Atlantik okyanusu kıyılarına kadar uzanan bölgenin ismidir. 5. yüzyılda bölgeye gelen Vandallar bu bölgeye isimlerini vermişlerdir. Bölge 1492 yılına kadar Müslümanların elinde kalmış bu tarihte Katolik kralları Granada şehrini ele geçirerek Müslümanları bölgeden uzaklaştırmışlardır. Batıda Portekiz sınırına kadar uzanan bölge İspanya'nın diğer bölgelerinden Sierra Morena dağları ile ayrılır. Bölgenin hem Akdeniz hem de Atlantik Okyanusuna kıyıları bulunmaktadır. Akdeniz kıyısında, yani en güneyde, Fas ülkesi, bölgeye yalnızca 15 km. uzaklıktadır. Cebelitarık boğazının karşısındaki Fas ülkesinin kıyısı, bölgeye çok yakındır.

Endülüs; İspanya'nın yüzölçümünün % 17'sini oluşturur. Yani, bir anlamda, Avrupa'daki Danimarka, İrlanda veya İsviçre ülkelerinden daha büyüktür. Nüfus ise, 8 milyon civarındadır ve bu nüfus miktarı ile İspanya'nın en kalabalık bölgelerinin başında gelir. Endülüs Özerk Topluluğu idari olarak 8 ile ayrılmıştır bu iller; Sevilla (başkent), Almeria, Cadiz, Cordoba, Granada, Huelva, Jaen ve Malaga'dır. Şubat ayının 28. günü Endülüs Günü'dür (İspanyolca: Día de Andalucía) ve özerklik bayramı olarak kutlanmaktadır.

Bölgenin ekonomik sektörler itibarıyla ihracatına baktığımızda 1. sırada gıda ürünlerinin geldiği görülmektedir. İspanya'nın Murcia bölgesi ile birlikte en önemli tarım bölgesi sayılan Endülüs bölgesinin bu sektördeki ihracatı İspanya'nın bu sektör ihracatındaki bölgeleri arasında ilk sırada yer almaktadır. Ürünler itibarıyla bölgenin ihraç kalemlerine baktığımızda, yakıt ve mineral yağların ilk sırayı, diğer yakıt ve yağların 3. sırayı aldığı görülmektedir. Bölgenin en önemli sektörlerinden olan sebze ve meyve ihracatı 2. sırada yer almakta olup, hayvansal ve bitkisel yağlar da önemli ihraç kalemlerindedir.

Endülüs bölgesinin genel ithalatına baktığımızda İspanya'nın geneline paralel olarak en büyük kaleminin enerji olduğu görülmektedir. 2011 ve 2012 yıllarında enerji fiyatlarındaki yükseliş, Endülüs bölgesinin enerji ithalatını da arttırmıştır. Öte yandan, yarı mamuller, gıda ürünleri, hammadde bölgenin diğer önemli ithal kalemleridir. İspanya'da yaşanan ekonomik kriz Endülüs bölgesinde de kendini göstermiş ve yatırımların da azalmasıyla sermaye mallarının yanı sıra dayanıklı tüketim malları, diğer tüketici ürünleri ve otomotiv sektörü ithalatında düşüş gerçekleşmiştir. Ürünler itibarıyla bölgenin ithal kalemlerine baktığımızda, yakıt ve mineral yağlar ile diğer yakıt ve yağlar en önemli kalemi oluşturmaktadır. Endülüs bölgesinin bu iki enerji kaleminden sonra gelen en önemli ithal kalemi demir ve çelik ürünleridir. Demir ve çelik ürünlerini sırasıyla kimyasallar, makine ve mekanik ekipmanlar, elektrikli ekipmanlar ile gıda ürünleri takip etmektedir.

Endülüs bölgesi ticaretinin önemli bir kısmı, bölgenin en önemli ticari limanı olan Cadiz (Algeciras) ve en önemli sanayi limanı olan Huelva'dan gerçekleşmektedir. Huelva özellikle kimya endüstrisinin kümelendiği liman olarak karşımıza çıkmaktadır.

Endülüs ekonomisinde tüm ticari ürünlerin % 80'i karayoluyla taşınmaktadır. Endülüs bölgesi konvansiyonel ve hızlı tren ağına sahiptir. Hızlı tren ağı ve bu hatta bulunan bağlantılı birimler son derece modern ve son teknolojiye sahiptir. Ancak buna rağmen konvansiyonel hat, çok eski bir hat olup üzerinde gerekli yenilemelere gidilmemiş ve bu hattın çağ dışı kalmasına neden olmuştur. Endülüs Bölgesinde Cordoba ve Sevilla en iyi tren hattına sahiptir. Havayollarında yolcu trafiğinin çoğu Malaga havalimanında gerçekleşmektedir. Malaga havalimanı Endülüs bölgesindeki hava trafiğinin % 63'ünü elinde tutmaktadır. Malaga ve Sevilla havalimanlarıyla birlikte bu oran % 87 olmaktadır.

Endülüs bölgesine gelen turistlerin % 60'ına yakını yerli turist geri kalanı ise yabancı turistir. Yabancı turistlerin % 70'e yakını Avrupa Birliği ülkelerinden, geriye kalan % 30'luk kısım ise diğer ülkelere gelmektedir.

4. TÜRKİYE-İSPANYA İKİLİ İLİŞKİLERİ

Çağdaş Türk-İspanyol ilişkileri 1782 tarihli Barış, Dostluk ve Ticaret Antlaşmasıyla başlamaktadır. 1980'lerin sonlarından itibaren gerçekleştirilen karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ikili siyasi diyalog ve ekonomik ilişkiler geliştirilmiştir. İspanya'nın Türkiye'nin üyeliğinin gerçekleşmesini de destekleyen Avrupa Birliği vizyonu, transatlantik bağlara atfettiği önem, uluslararası terörizmle mücadele konusundaki kararlılığı ve giderek büyüyen ekonomisine önemli pazarlar yaratma çabası, ülkemizin dış politika hedefleriyle ve ekonomik potansiyeliyle büyük ölçüde örtüştüğünden İspanya'yla siyasi ilişkilerimiz her geçen yıl daha da yapıcı bir işbirliğine dönüşmektedir.

Sayın Başbakanımız ile İspanya Başbakanı Zapatero son yıllarda belirginleşen karşılıklı yabancılaşma

ve kutuplaşma eğilimlerine ancak kültürler arasında karşılıklı saygıyı savunan kapsamlı bir koalisyonla karşı konabileceği anlayışıyla 2005 yılında "Medeniyetler İttifakı" girişimini başlatmışlardır. Başlatıldığı günden bu yana artan bir görünürlük kazanan girişim, 124 ülke ve uluslararası kuruluşun üye olduğu Dostlar Grubuyla bugün kültürler ve dinler arası diyalog bağlamında başlıca forum halini almıştır. İki ülke ilişkilerinin gösterdiği ilerlemenin sonucu olarak iki ülke Başbakanları 15 Eylül 2008 tarihinde her sene ikili zirve toplantıları düzenlemeyi kararlaştırmıştır.

4.1. Türkiye-İspanya Dış Ticareti

İkili ticaret hacmimiz 2013 yılında 10 milyar 751 milyon dolara ulaşmıştır. Bunun 4 milyar 334 milyon doları ihracatımız, 6 milyar 417 milyon doları ise ithalatımızdan oluşmaktadır. Ülkemizin ihraç ettiği ürünlerin başında giyim eşyası (kürk hariç), motorlu kara taşıtları ve motorları, trikotaj (örme) ürünleri, rafine edilmiş petrol ürünleri ve ana kimyasal maddeler gelmektedir. Ülkemizin İspanya'dan ithal ettiği ürünlerin başında ise motorlu kara taşıtları ve motorlar, ana kimyasal maddeler, demir-çelik ana sanayi, genel amaçlı makineler, kimyasal ürünler, et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar gelmektedir.

TRC2 Bölgesi'nin 2013 yılında İspanya ile olan dış ticaretine bakıldığında, Şanlıurfa'nın 3.924 dolar ihracat ve 48.787 dolar ithalat gerçekleştirdiği, Diyarbakır'ın ise 1.555.644 dolar ihracat ve 3.544.702 dolar ithalat gerçekleştirdiği görülmektedir.

İki ülke arasındaki yatırım ilişkileri de gelişmektedir. Ülkemizdeki İspanyol sermayeli firma sayısı 450 civarındadır. İspanyol firmalarının yurtdışı yatırımlarında finans sektörü, enerji ve telekomünikasyon ilk sıralarda yer alırken, ülkemize yönelik yatırımlarda finans sektörü birinci, metal dışı mineral ürünleri (çimento) üretimi ikinci sıradadır.

Yıllar İtibarıyla Türkiye-İspanya Dış Ticaret Verileri

Yıl	İhracat	İthalat
2010	3.536.204.917	4.840.061.736
2011	3.917.558.857	6.196.451.716
2012	3.717.345.194	6.023.625.233
2013	4.334.195.627	6.417.719.165

Kaynak: TÜİK, 2013

Yıllar İtibarıyla TRC2 Bölgesi-İspanya Dış Ticaret Verileri

Yıl	İhracat/ Şanlıurfa (\$)	İthalat/ Şanlıurfa (\$)	İhracat/ Diyarbakır (\$)	İthalat/ Diyarbakır (\$)
2010	1.006.247	1.865.807	179.126	1.134.002
2011	-	970.708	37.295	1.198.083
2012	-	2.619.114	-	6.589.745
2013	3.924	48.787	1.555.644	3.544.702

Kaynak: TÜİK, 2013

2013 yılında Türkiye'nin İspanya'ya İhraç Ettiği Ürünler

Ürün	Dolar
Giyim eşyası (Kürk hariç)	1.161.900.880
Motorlu kara taşıtları ve motorları	476.742.489
Trikotaj (örme) ürünleri	303.500.349
Rafine edilmiş petrol ürünleri	282.771.436
Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	204.910.224
Ana kimyasal maddeler	174.470.028
Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarlar	164.273.393
Tekstil iplikçiliği ve dokumacılığı	149.862.993
Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	121.427.283
Et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar	121.076.503

Kaynak: TÜİK, 2013

2013 Yılında Türkiye'nin İspanya'dan İthal Ettiği Ürünler

Ürün	Dolar
Motorlu kara taşıtları ve motorları	1.423.742.513
Ana kimyasal maddeler	773.819.223
Demir-çelik ana sanayi	537.323.217
Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	532.979.090
Genel amaçlı makineler	393.367.668
Diğer kimyasal ürünler	376.544.786
Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	293.760.67
Et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar	166.547.44
Kağıt ve kağıt ürünleri	150.559.243
Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	145.768.811
Özel amaçlı makineler	144.786.874
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	138.288.377
Diğer metal eşyalar	109.128.447

Kaynak: TÜİK, 2013

4.2. Türkiye'nin Endülüs Bölgesi ile Dış Ticareti

Endülüs bölgesi İspanya ile ticaretimizde özerk bölgeler içerisinde önemli sayılabilecek bir yeri olan bölgedir. İspanya'ya ihracatımızda Katalunya, Valensiya, Madrid ve Galiçya bölgelerinden sonra 5. sırada yer almaktadır. Öte yandan İspanya'dan ithalatımızda Katalunya ve Valensiya'dan sonra 3. sırada yer almaktadır.

Bölgeye ihracatımızı ürünler bazında incelediğimizde organik kimyasallar ile hazır giyim eşyasının en önemli 2 kalem olduğu görülmektedir. Bölgeden ithalatımızda ise 1. sırada bakır ve bakırdan eşya gelmektedir. Bunu işlenmiş yakıtlar ve mineral yağların izlediği görülmektedir. Yine demir çelik ve kimyasalların önemli ithal kalemlerimizden olduğu anlaşılmaktadır.

5. PROGRAMIN İCRASI

Karacadağ Kalkınma Ajansı Heyeti, 14.12.2014 Pazar günü yerel saatle 16.25'te İspanya'ya varmıştır. 14-20 Aralık 2014 tarihleri arasında İspanya'da gerçekleştirilen ziyaret, görüşme ve temasların ardından 20 Aralık 2014 tarihinde Türkiye'ye dönüş yapılmıştır.

5.1. Madrid Kalkınma Ajansı (Madrid Emprede) Ziyareti

Karacadağ Kalkınma Ajansı Heyeti, İspanya'daki ziyaretlerinin ilkinin 16 Aralık'ta Madrid Kalkınma Ajansı'na gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında Madrid Kalkınma Ajansı Yatırım Destek Ofisi Başkan Yardımcısı Jesus OREJAS'tan ve Ajans yetkilisi Raquel JIMENEZ'den Madrid Emprede ve faaliyetleri hakkında bilgi alınmıştır. Bu bilgilere göre; 2005 yılında kurulan Madrid Kalkınma Ajansı, Madrid Belediyesine bağlı olarak faaliyet yürütmektedir. Ajansın 3 ana misyonu bulunmaktadır. Birincisi; Madrid ve bölgesinde yeni şirketlerin kurulmasını sağlamak ve girişimcilik ruhunu geliştirmek, ikincisi Madrid ve bölgesini uluslararası alanda bir iş çevresi haline getirmek ve geliştirmek, üçüncüsü ise Madrid'e yabancı firmaları çekmek ve beyin göçünü Madrid'e yönlendirmektir.

Resim 1: Madrid Emprede Ziyareti

Madrid Kalkınma Ajansının 2005-2007, 2007-2011 yılları arasında Madrid Belediyesinden almış olduğu destekle 6 adet şirket yetiştirme merkezi kuruldu. Bu merkezler halen faaliyet göstermeye devam etmektedir. 6 merkezin kurulması için harcanan miktar toplamda 26 milyon Euro'dur. Bu tutarın bir kısmı Avrupa Birliği tarafından finanse edilmiştir. Merkezlerin mülkiyeti Madrid Belediyesine ait olmakla beraber işletilmeleri özel sektöre ihale yolu ile verilmektedir.

Bahsi geçen bu proje 2005 yılında Belediye Başkanı'nın inisiyatifiyle ortaya çıktı. Belediye, ilk kez klasik belediyeçilik hizmetleri dışına çıkarak iş dünyasına yönelik hizmetlere başladı. Bu 6 merkez oluşturulan ağ üzerinden yönetilmekte, Madrid Kalkınma Ajansı sadece denetleme yapmaktadır. Bu merkezlerin her biri farklı ihtisas alanlarında faaliyette bulunmaktadır. Birinci merkez teknoloji alanında AR-GE faaliyetleri, ikinci merkez moda ve tekstil alanlarında, üçüncü merkez bilişim ve iletişim alanında, dördüncü merkez iç dizayn ve tasarım alanında ve beşinci merkez sosyal ekonomi alanında faaliyetler yürütmektedir. Merkezlerden altıncısı ise kooperatifler tarafından kurulan şirketlerden oluşmaktadır.

5.2. Zaragoza Lojistik Merkezi (PLAZA) Ziyareti

Ajans Heyeti, İspanya'daki ikinci ziyaretini 16 Aralık'ta Zaragoza Lojistik Merkezine gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında Pazarlama Müdürü Isabel Velasco ORTIZ tarafından Zaragoza Lojistik Merkezi ve faaliyetleri hakkında sunum yapılmıştır.

Lojistik merkezi projesi 2001 yılında Aragon Özerk Bölge Hükümetinin önderliği ve teşviğiyle başlatılan bir projedir. PLAZA, toplamda 1300 hektar alanla Avrupa'nın en büyük lojistik merkezi konumundadır. Aragon Özerk Bölgesinin jeostratejik konumu nedeniyle proje büyük önem teşkil etmektedir. Zaragoza merkez alındığında 300 km çapındaki alan içerisinde Madrid, Barcelona, Bilbao ve Valensiya'ya eşit mesafede yer almaktadır ve bu çevrede 25 milyonluk tüketici kapasitesi bulunmaktadır. GSYİH'nin % 70'inden fazlası bu çevredeki hacimde gerçekleşmektedir.

Resim 2: PLAZA Ziyareti

İntermodal taşımacılık modellerinin kullanıldığı lojistik merkezi demiryolu (+hızlı tren), havalimanı (yolcu ve kargo) ve önemli karayollarının hemen yanında yer almasından dolayı oldukça avantajlı bir konumdadır. 365 gün 24 saat gümrükleme hizmetinin verildiği merkezin içerisinde de ayrıca bir demiryolu ağı bulunmaktadır. PLAZA deniz taşımacılığına yönelik gümrükleme faaliyetlerini de gerçekleştirebilmesinden dolayı Kuru Liman özelliği taşımaktadır. Aragon bölgesinin başkenti olan Zaragoza yüksek kalitede otoban, hızlı tren ve havalimanıyla hem İspanya hem de diğer Avrupa ülkeleriyle iyi bağlantılara sahiptir. Havalimanı yolcu taşımacılığı açısından önemli bir hava limanı olmamasına karşın kargo taşımacılığı açısından İspanya'da üçüncü sırada yer almaktadır. İspanya'nın en büyük kargo tren istasyonu Zaragoza'da bulunmaktadır. Zaragoza Lojistik merkezi üç büyük otoban arasında yer almaktadır. Tüm bu özellikler lojistik merkezini çok önemli bir konuma taşımaktadır. Lojistik merkezinin asıl müşterileri ise lojistik operatörleri ve kendi ürettikleri ürünlerin dağıtımını yapan firmalardır.

PLAZA'nın verimli çalışabilmesi ve en yüksek katma değeri oluşturabilmesi için MIT (Massachusetts Institute of Technology) tarafından bilimsel çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Merkezin işletilmesi ile ilgili bütün yazılımlar MIT tarafından hazırlanmıştır. Merkezde ayrıca MIT ve Zaragoza Lojistik Merkezi tarafından yönetilmekte olan Tedarik Zinciri Yönetimi'ne yönelik eğitim, araştırma, pilot programlar ve lojistik yenilikçilik kümesi gibi çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. MIT'nin Zaragoza Üniversitesi ile anlaşması bulunmakta ve ayrıca MIT tarafından verilen eğitimlere Eğitim Bakanlığı tarafından da onay verilmektedir. Zaragoza Lojistik Merkezi her yıl lojistik kongresi düzenlemektedir. Ayrıca kendi deneyimlerini başka ülkelerle paylaşmak için danışmanlık hizmeti veren bir firması da bulunmaktadır.

5.3. Torresol Enerji Firması Ziyareti

17 Aralık günü Ajans heyeti Torresol Enerji Firmasına ait Sevilla'da bulunan Gemasolar Güneş Enerji Tesisine ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında Torresol Tesis Müdürü Gonzalo Azcarrage GONZALO ve SENER İş Geliştirme Müdürü Jose Manuel MARIN ile görüşülmüştür. Yetkililer tarafından aktarılan bilgilere göre; Gemasolar Güneş Enerji Tesisi, SENER mühendislik firması ve MASDAR şirketinin bir araya gelerek kurdukları Torresol Enerji şirketine ait bir güneş enerjisi santralidir. % 40 hisseye sahip olan MASDAR (Abu Dabi menşeli) sermaye ortağı, % 60 hisseye sahip olan ve tesisi kuran SENER ise know-how sahibi konu-

munda bulunmaktadır. SENER mühendislik firması 60 yıldan beri ticari hayatta faaliyet göstermektedir. Yaklaşık 5000 mühendisi bulunmaktadır. SENER, uzay bilimleri de dahil olmak üzere farklı alanlarda pek çok şirket sahibidir.

Torresol Enerji firmasının kurduğu farklı tesisler de bulunmaktadır. Gemasolar Güneş Enerji tesisi sadece bunlardan bir tanesidir. Tesis Mayıs 2011'den beri üretim yapmaktadır. Tesisin performansı beklentilerin üzerinde gerçekleşmiştir. Tesiste 39 kişi çalışmaktadır ve çalışanlardan 28 kişi vardiyalı olarak görev yapmaktadır. Tüm tesis 3 kişi tarafından kontrol edilmekte ve kontrol de vardiya usulüyle gerçekleştirilmektedir.

Resim 3: Torresol Enerji Firması Ziyareti

Tesis dünyada Termosolar sistemiyle üretim yapan tek firma konumunda bulunmaktadır. Tesiste 24 saat üretim yapılmaktadır. Termosolar; güneş ışınlarının bir yere toplanmasıyla elektrik enerjisi üretmek için tasarlanan bir sistemdir. İlk olarak ısı elde edilir ve daha sonra tribün tekniği kullanılır. Bu süreçte 2 ana sistem kullanılmaktadır. Birinci sistem, parabolik silindirik sistemdir. Bu sistemle panelin içinde bulunan sıvı ısıtılır. İkinci sistem ise solar power sistemidir. Güneş kulesi etrafındaki paneller sayesinde güneş enerjisini toplamaktadır.

Normalde 24 saat üretim yapan tesis, depoladığı enerji sayesinde havanın kapalı olduğu zamanlarda bile 15 saat üretim yapabilmektedir. 304.750 m2 alana yerleştirilmiş 2.650 adet ayna bulunmaktadır. Heliostat adı verilen bu aynalar güneş ışığını 140 m yüksekliğindeki kuleye yansıtmaktadır. Kulenin 2000 dereceye kadar ısı toplayabilme kapasitesi olsa da insanların çalışmasına müsaade eden ısı 560 derecedir.

5.4. Endülüs İhracatı Geliştirme Ajansı (EXTENDA) Ziyareti

Ajans Heyeti, 18 Aralık'ta Endülüs İhracatı Geliştirme Ajansına ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında Kurumsal İlişkiler Ofisi Koordinatörü Juan Manuel Lopez DOUBLAS tarafından EXTENDA ve faaliyetlerine ilişkin bir sunum yapılmıştır.

1980 yılında kurulan EXTENDA bölgesindeki yatırımcı ve girişimcileri tanıtan ve uluslararası alana çıkmalarını sağlayan bir ajanstır. Ekonomi, Bilim, İstihdam Müsteşarlıklarına bağlı olarak faaliyette bulunmaktadır ve Endülüs bölgesindeki tüm kurumsal faaliyetleri desteklemektedir. EXTENDA, 65 çalışanı ve 23 ülkede kurulu 24 ofisi sayesinde geniş bir iletişim ağı sahibidir. EXTENDA 2010 yılından beri İstanbul'da da faaliyet göstermeye başlamıştır.

Resim 4: EXTENDA Ziyareti

Ajans, bölgesindeki firmaların ihracata başlamaları ve uluslararası alana açılmaları için destek sunmakta ve ihracat kapasitelerini artırmaya yönelik teknik hizmetler sağlamaktadır. IDEA (Endülüs Kalkınma Ajansı) ile birlikte yabancı yatırımcıların bölgeye çekilmesi için faaliyetler yürütmektedir. EXTENDA yıllık 2.500 firmaya yönelik destek hizmeti sunmaktadır. Şu anda Endülüs'te ihracat yapan 18.000 firma bulunmaktadır. 1980 yılından 2013 yılına kadar olan sürede bölgede ihracat 28 kat artmıştır. Endülüs bölgesinin en önemli ihracat kalemi zeytinyağıdır ve zeytinyağı 139 ülkeye ihraç edilmektedir. Endülüs bölgesinin ihracatı ithalatından fazla olduğundan açık vermemektedir.

5.5. ABENGOA Güneş Enerji Santrali Ziyareti

Ajans Heyeti son ziyaretini 18 Aralıkta PS10 ve PS20 Güneş Enerji Santrallerinin yer aldığı Abengoa Güneş Enerji Tesisine gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında Kurumsal İletişim Sorumlusu Luis Rejano FLORES ve Abengoa Türkiye İş Geliştirme Müdürü Mert ÖZGENÇ ile görüşülmüştür.

Abengoa, güneşten elektrik üretmek için teknoloji geliştiren ve uygulayan bir firmadır. Şirket ticari yoğunlaştırılmış güneş enerjisi ve fotovoltaik enerji tesislerinin kurulumunda faaliyet yürütmektedir. Şirketin Madrid ve Sevilla'da ofisleri bulunmaktadır.

Sevilla'daki tesislerde PS10 ve PS20 güneş enerji santrali ve 3 adet toplamda 150 MW kapasite ve parabolik sistemli güneş enerjisi üretim tesisi bulunmaktadır. Ayrıca 5 MW'lık, araştırma amaçlı, eriyik tuz ile depolama yapılabilen merkezi kule ve aynalardan oluşan sistem ile üretim yapılmaktadır. Gölgeleme kayıplarından kaçınmak ve güneş ışınlarından daha fazla faydalanmak için fotovoltaiklerin kombinasyonundan oluşan bir sistem ile araştırma ve geliştirme faaliyetleri yapılmaktadır.

Resim 5: Abengoa Solar Güneş Enerji Tesisi Ziyareti

PS10 Güneş Enerji Tesisi dünyanın ilk ticari yoğunlaştırıcı güneş enerji kulesine sahiptir. Heliostat adı verilen 624 adet büyük hareket ettirilebilen güneş panelleri sayesinde güneş enerjisinden elektrik üretmektedir. Bölge yılın 320 günü günlük 9 saat güneş alabilmektedir. PS10'un yanında daha geliştirilmiş PS20 Güneş Enerjisi Tesisi inşa edilmiştir.

6. GENEL DEĞERLENDİRME

Karacadağ Kalkınma Ajansı Heyeti, 14-20 Aralık 2014 tarihleri arasında İspanya'ya gerçekleştirmiş olduğu çalışma ziyareti kapsamında kalkınma, lojistik ve yenilenebilir enerji alanlarında önde gelen kurum/kuruluş ve özel sektör temsilcileriyle görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Karacadağ Kalkınma Ajansı Heyeti'nin Madrid Kalkınma Ajansı ve Endülüs İhracatı Geliştirme Ajansına gerçekleştirdiği ziyaretler sayesinde, Türkiye ve İspanya'daki kalkınma ajansları arasındaki yapısal benzerlikler ve farklılıklar daha iyi algılanmış ve karşılıklı tecrübe paylaşımı ve fikir alışverişinde bulunulmuştur. Madrid Kalkınma Ajansının Avrupa Birliği'nden aldığı destek, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelikle yararlanabileceği kalkınma alanındaki AB desteklerine bir örnek teşkil etmektedir.

Ajans Heyeti, Zaragoza Lojistik Merkezine gerçekleştirdiği ziyaret vesilesiyle Lojistik sektöründe iyi uygulamaları yerinde görme fırsatı bulmuştur. Zaragoza Lojistik Merkezi toplamda 1300 hektar alanla Avrupa'nın en büyük lojistik merkezi konumundadır. Intermodal taşımacılık modellerinin kullanıldığı lojistik merkezi, bölgemizde kurulması düşünülen lojistik merkezi için iyi bir örnektir. Orta Doğu pazarından etkin bir şekilde pay almak açısından bölgemizde kapsamlı bir lojistik merkezi kurulması büyük önem arz etmektedir.

Türkiye coğrafi konumu nedeniyle, gerek ışınlama değeri ve gerekse güneşlenme süresi açısından güneş enerjisi potansiyeli diğer Avrupa ülkelerine göre oldukça yüksek bir ülkedir. Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğüne hazırlanan Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası'na göre, TRC2 Bölgesi'nin (Diyarbakır-Şanlıurfa) gerek yüksek güneş ışınlama değerleri, gerekse de uzun güneşlenme süresi açısından güneş enerjisi potansiyeli oldukça yüksektir. TRC2 bölgesi verilerine göre yılda ortalama 162 gün güneşli geçmektedir. Yıl içerisinde Şanlıurfa ilinin güneşli gün sayısı 180 gün, Diyarbakır ilinin ise 173 gündür. Bölgenin günlük güneşlenme süresi yaklaşık olarak ortalama 8 saat 14 dakikadır. En yüksek güneşlenme süresi 12 saat, 18 dakika olarak Temmuz ayında gerçekleşmiş olup, en az Aralık ve Ocak aylarında olmaktadır. Bu nedenlerden ötürü Ajans Heyetinin Avrupa'nın önde gelen güneş enerji tesisleri olan Gemasolar Güneş Enerji Tesisi ve Abengoa Güneş Enerji Tesisine gerçekleştirmiş olduğu ziyaretler, TRC2 bölgesindeki güneş enerjisi potansiyelini verimli kullanmak için proje geliştirilebilmesi açısından önemlidir. Güneş enerjisi alanında iyi uygulamalar bizzat tesislere gidilerek görülmüştür.

Ajans Heyetinin İspanya'da gerçekleştirmiş olduğu ziyaretlerde, TRC2 bölgesi için önemli olan yenilenebilir enerji ve lojistik sektörlerinde iyi uygulama örnekleri yerinde görülerek bu sektörlerde neler yapılabileceği konusunda daha çok fikir sahibi olunmuştur. Ziyaretten edinilen tecrübelerle TRC2 bölgesi için önemli olan bu iki sektörde yeni projeler üretilmesi ve başarılı bir şekilde hayata geçirilmesinin hem bölge hem de ülke ekonomisine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- T.C. Ekonomi Bakanlığı Ülke Raporları (2013), <http://www.ekonomi.gov.tr/>
- TÜİK, 2013, www.tuik.gov.tr
- Madrid Büyükelçiliği, <http://madrid.be.mfa.gov.tr/>
- T.C. Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?c0967e85-3322-4d34-9c0a-52e71d30a73c>
- The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sp.html>

